

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасы бойынша баяндама

Құрметті төраға!

Құрметті депутаттар!

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасы темір жол, автомобиль, су және әуе көлігі саласындағы заңнамалық базаны одан әрі жетілдіруге бағытталған.

Бұл Заң жобасының мақсаттары мынадай:

- әкімшілік кедергілерді төмендету;
- еліміздің көлік саласының бәсекеге қабілеттігін арттыру;
- қызмет көрсету сапасын арттыру;
- инфрақұрылымды дамыту;
- қауіпсіздікті қамтамасыз ету;
- мемлекеттік бақылаудың тиімділігін арттыру;
- заңнаманы халықаралық шарттардың талаптарымен үйлестіру.

Заң жобасы 2 кодекске және 9 заңға 436 түзету енгізуді қажет етеді (*Әкімшілік құқықбұзушылық және Салық кодекстері, «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы», «Жол жүрісі қауіпсіздігі туралы», «Темір жол көлігі туралы», «Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы», «Автомобиль көлігі туралы», «Ішкі су көлігі туралы», «Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация*

қызметі туралы», «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы», «Мемлекеттік мүлік туралы» заңдар).

Осыған байланысты енгізілетін өзгерістер туралы қысқаша баяндауға рұқсат етіңіздер.

Автомобиль көлігі саласында

Қазақстанда, әлемнің көптеген елдері сияқты автомобиль жолдарын сақтауда негізге алынатын қорғау шаралары қолданылады. Көлемі ірі және ауыр салмақты автокөліктердің өтуіне заңнамалық шектеу қабылданды.

Алайда, көліктік бақылау бекеттері Республика жолдары арқылы өтетін жүк таситын автокөліктің тек 30 пайызын ғана тексереді.

Осыған байланысты, өлшеудің автоматтандырылған жүйесі енгізілуде. Бұл жүйе қозғалыстағы автокөліктің толық салмағын да, білікке түсетін жүктемені де өлшеуге мүмкіндік береді.

Бұл жүйе арқылы бақылау толықтай автоматтандырылады. Сонымен бірге, сыбайлас жемқорлық көріністерін төмендетеді. Жүк таситын автокөлік 100 есепке алынады. Жалпы жүк жеткізу мерзімін қысқартады. Тасымалдаудың өзіндік құнын төмендетеді.

Қазір автовокзалдардың үштен бірі (35%) және автостанциялардың жартысынан астамы (52%) талапқа сәйкес келмейді.

Автобустарды жөнелтетін заңсыз орындары пайда болуда. Олардың саны автовокзалдар санының 30 пайызын құрайды.

Сонымен бірге, әзірге такси инфрақұрылымы да әлсіз дамыған.

Бұл жағдай автовокзалдар мен автостанциялардың қызмет көрсету сапасының төмендеуіне себеп болуда.

Жағдайды жақсарту үшін заң жобасында автовокзалдар мен автостанциялардың, автобус және таксимен тасымалдаушылардың, жолаушыларға электрондық билет сату қызметтерінің бірыңғай стандарттарын енгізу, сонымен қоса автовокзалдар, автостанциялар және такси қызметін ұйымдастыру функцияларын жергілікті атқарушы органдарға бекіту ұсынылып отыр.

Темір жол көлігі саласында

ҚР темір жол саласының қазіргі жағдайы, біріншіден, тұтынушының сапаға және жеткізу жылдамдығына талаптары өсуіне, екіншіден, активтердің тозуы мен сала құрылымының нарыққа сәйкес келмеуіне байланысты болып отыр.

Сондықтан темір жол көлігі саласының жаңа нысаналы моделін құру ұсынылып отыр.

Мұндай моделді құру әлеуетті бәсекелестік тасымалдаудағы табиғи монополияны, яғни магистральдық темір жол желісіне қызмет көрсету бөлу жоспарлануда. Сол себепті «Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамын қайта ұйымдастыру ұсынылып отыр.

Билет болмауы және оларды қайта сату проблемаларын жою үшін заң жобасы билет сатудың балама жолдарын дамыту және билет сатуды ретке келтіруді жоспарлап отыр.

Су көлігі саласында

«Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы» Заңға сәйкес теңіз көлігіндегі мемлекеттік бақылау және қадағалау функциялары Министрліктің Көліктік бақылау комитетіне және Порттың теңіз әкімшілігіне жүктелген.

Әзірге Порттың теңіз әкімшілігі құрылмаған.

Сондықтан заң жобасында «Порттың теңіз әкімшілігі» институтын алып тастау және теңіз порттарында мемлекеттік бақылау және қадағалауды жүзеге асыру бір орталықтың, яғни Министрліктің Көліктік бақылау комитетінің атқаруы көзделген.

Отандық сауда флотының бәсекеге қабілеттігін арттыру үшін «кемелердің халықаралық тізілімі» институтын енгізу ұсынылып отыр. Ол отандық тасымалдаушыларға кедендік преференциялар ұсынуына мүмкіндік береді (*«Беларусь Республикасының, Қазақстан Республикасының және Ресей Федерациясының Кедендік одағының бірыңғай кедендік-тарифтік реттеу туралы» Кеден одағы Комиссиясының 2009 жылғы 27 қарашадағы № 130 шешіміне сәйкес әкелінетін кедендік салымдардан Кеден одағының қатысушы-мемлекеттері заңнамасымен белгіленген кемелердің халықаралық тізілімінде тіркелетін кемелер босатылады*)

Саланың қарқынды дамуы, порттық және сервистік инфрақұрылымның дамуы, теңіз кемелері санының көбеюі, жүк

тасымалы көлемінің артуы жағдайында Қазақстан Республикасында теңізші мамандарының жетіспеуі арта түседі.

Бұл мәселені шешу үшін заң жобасында теңізшілерді дайындап, білім беретін ұйымдарды сертификаттауды көздейтін халықаралық конвенция нормаларын енгізу, сондай-ақ оқыту барысында жүзу тәжірибесін енгізуді міндеттеу ұсынылып отыр.

Бұл шара қазақстандық оқу орындарының дипломдарын басқа мемлекеттер аумағында мойындауын қамтамасыз етеді.

Навигациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында кемелерді тану жүйесін енгізу және оларды алыстан бақылау ұсынылып отыр. Оған Қазақстан Республикасының мемлекеттік туы астында халықаралық жүзу атқаратын барлық кемелер кіруі тиіс.

Сондықтан, бұл нормаларға енгізілмеген кемелердің порттан шығуға құқықтары болмайды.

Азаматтық авиация саласында

Авиатасымалдауда жолаушылардың сапалы қызмет алу құқықтарын қорғау мақсатында рейс ұшпай қалған немесе кідірілген кезде тиісті қызмет ұсыну жөніндегі міндеттерді орындамағаны үшін авиатасымалдаушылардың әкімшілік жауапкершілігін белгілеу ұсынылып отыр.

Азаматтық авиация комитетінің аудитін жүргізген кезде ИКАО комиссиясы инспектор санының аз болуы себебінен

жолаушыға көрсетілетін қызметке бақылау мен қадағалаудың нашар екендігі атап өтілді. Мұндай қадағалаумен қоса Азаматтық авиация комитетінің қызметкерлері азаматтық авиация субъектілерін сертификаттық тексеруді олардың орналасқан жеріне шығу арқылы жүзеге асырады.

Қызметкерлерді сертификаттау жүргізуден босату және оларды ұшу қауіпсіздігін толық және тоқтаусыз қадағалауға жіберу мақсатында сертификаттық тексеру жөніндегі функцияларды «Ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі орталық» Республикалық мемлекеттік кәсіпорынға беру ұсынылып отыр. Оның себебі, қазір бұл кәсіпорынның штат саны мен білікті мамандар саны сертификаттық тексеруді сапалы деңгейде жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Әуе қозғалысына диспетчерлік қызмет көрсету ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуде маңызды роль атқарады. ИКАО бұл органдарға қойылатын талаптарын үнемі күшейтіп келеді.

Осыған байланысты әуе қозғалысына диспетчерлік қызмет көрсету органдарының сертификатын енгізу ұсынылып отыр.

Көлік қауіпсіздігі саласында

Көлік жүйесінің дамуы оның қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, оның ішінде заңсыз араласу (террорлық, диверсиялық және басқалар) актілерінен қорғалуына тікелей байланысты.

Сарапшылар бағалауынша террорлық акциялардың 40-70 пайызға дейінгісі көлікте, не оны пайдалану барысында жасалады.

Кешендік құқықтық регламенттеу болмауынан және көлік инфрақұрылым объектілерінің дайындығы төмен болуы жағдайды одан сайын ушықтыра түседі.

Мұндай жағдайлар көлік қауіпсіздігін арттыру жөнінде белсенді шаралар қабылдауды, оның ішінде қазіргі нормативтік құқықтық реттеуді талап етеді.

Осыны ескере отырып, заң жобасында көлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі негізгі талаптар белгіленеді *(объектілерді инженерлік-техникалық құралдармен және қауіпсіздікті қамтамасыз ету жүйесімен жабдықтау, дағдарыс жағдайларға дайындық жоспарларының болуы, қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы персоналды оқытуды ұйымдастыру бойынша және т.б.)*. Оларды сақтамағаны үшін инфрақұрылым объекті иелерінің және тасымалдаушылардың әкімшілік жауапкершілігі енгізілуде.

Авиатасымалдаумен қатар көліктің барлық түрлеріндегі жолаушыларды қарап тексеру механизімін енгізу ұсынылуда. Алайда, олардағы қарап тексеру заңсыз араласу актісін жасау қаупі аса жоғары болған кезде жүзеге асырылатын болады *(ресми іс-шаралардың өткізілуі, құқық қорғау органдарының мәліметтері)*.

Есепке алынған адамдардың өтуін қадағалау мақсатында тасымалдаушылар жол жүру құжаттарының (билеттерінің) ресімделгені және (немесе) броньға қойылғаны туралы мәліметтерді құқық қорғау органдарына ұсынуға міндетті болады.

Сөз соңында, заң жобасын әзірлеу кезінде бірыңғай модель әзірлеу үшін түрлі елдер тәжірибесі кеңінен пайдаланылып, Қазақстан Республикасы көлік саласы дамуының бірегей жолдары ескерілгендігін атап өту керек.

Заң жобасын іске асыру мемлекеттік бюджет шығындарын ұлғайтуды қажет етпейді.

Назарларыңызға рақмет!